

Adaptacion, correccion e guida de lectura de Cristina Riu Aunós

Er ereu

Maria Martínez Moraiz

Conselh Generau
d'Aran

Er ereu

Maria Martínez Moraiz

2014 © Conselh Generau d'Aran

Adaptacion, correccion e guida de lectura de Cristina Riu Aunós

Ilustracion, portada e maquetacion:

Empresa d'Insercion Laborau de Joeni

ISBN: 978-84-8994069-7

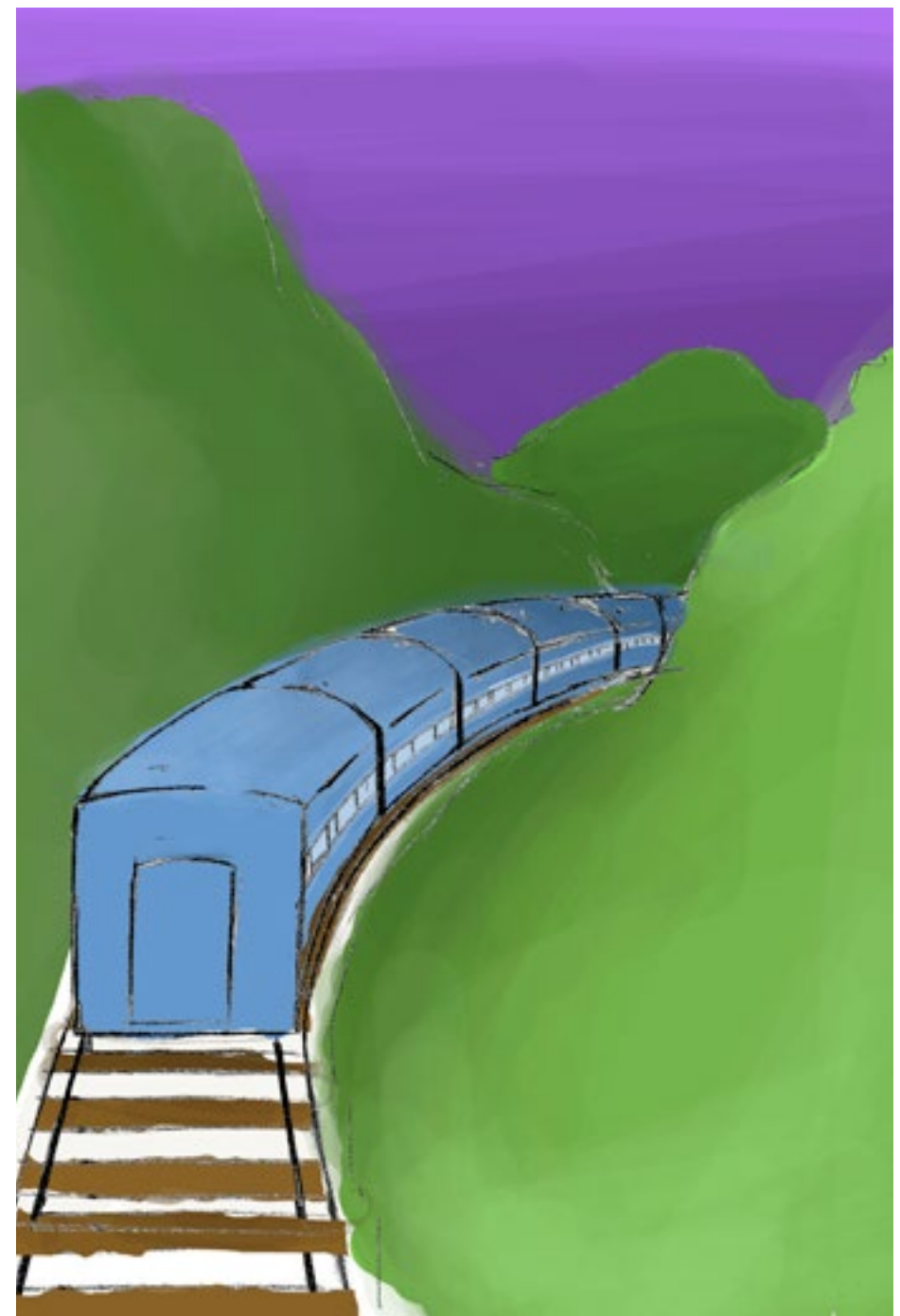
DL: L-445-2014

I. Tot futur a un passat

4 Arrés en tota era Val d'Aran s'auesse arribat a pensar que Pèir tornarie de Madrid damb tantes nauetats. Pèir ère er ereu de tres frairs. Coma frair gran, s'auie encargat des negòcis que sa pair li deishèc. Entre eri, ues tèrres que finaument profitèc entà crear ua immobiliària. Damb es tempsi que corrien, tot çò qu'ère restacat damb era construccion ère en un grèu perilh e Pèir se trapaue en ua situacion fòrça complicada. Un dia arribèc ua carta notariu en tot informar dera mòrt d'un parent aluenhat qu'un dia s'encaminèc entà Madrid a daurir nau negòcis. Er ereu mès apròp qu'auie ère Pèir, eth quau s'auimplirie de boni negòcis, capitau e mès tèrres. Atau que, rapidament se dirigic tà Madrid en tot díder adiu ara sua fraia petita, Lordes.

Lordes ère intelligent e escarrabilhada, mès non anaue peth bon camin. Ajudaue fòrça ath sòn frair enes negòcis familhaus, encara que tostemp s'a sentut superior as sòns parents e a estat indignada de que siguec eth sòn frair gran, mens intelligent, qui a portat es ahèrs economics. Ei plan ambiciosa e sónie en que, bèth dia, era contròle er empèri que siguec creat pes sòns pairs entà hèr-lo a créisher de manèra desmesurada. Eth sòn objectiu ère convertir-se en ua reina des finances, sense sentiment ne consciència, passant per dessus de quinsevolh lei morau o etica.

Tot aguest òdi que descargue enes finances non ei pas provocat en ua origina de malesa. Tostemp a estat ua mainada ambiciosa e egoïsta. Mès era origina pera quau eth sòn còr ei nere com eth carbon ei que de joena l'ac trinqueren. Lordes viuèc ua preciosa e intensa istòria d'amor damb Sebastià, qu'en aqueri tempsi estudiàue dret en Barcelona entà dempús convertir-se en un avocat de gran prestigi. Degut as tensions provocades pes ambicions e exigències de Lordes, era relacion acabèc de manèra tragica. Sebastià, fòrça afectat peth trincament, auec de besonh ajuda psicologica e era sua

carrèra coma avocat s'arturèc pendent un parelh d'ans. Tot semblaue nere enquia que Loïsa, anciana companha der estudi, l'ajudèc e non se separèc d'eth enquia qu'eth sòn amic se recuperèc ara perfeccion. Loïsa non ère be-ròia, ne tant intelligenta, ne damb tant de potenciau economic. Tanpòc auie un futur brillant, ère ua infermièra en Espitau de Vielha que se limitaue a hèr ben eth sòn trabalh. Mès eth sòn còr d'aur hège qu'era rèsta de causes non importèssen. Damb eth temps, Loïsa e Sebastià, bastiren ua fòrta amistat en tot arribar a ua confiança e fidelitat jamès pensada. Eth, recuperat des sues herides, decidic començar ua polida relacion damb era. Sebastià l'estimaue e ère etèrnament arregraït per ajudar-lo a gèsser d'aqueth horat que semblaue non auer gessuda. Ja ère cansat d'amors intensi e apassionats que tostemp portauen ath dolor. Aquera pòrta ère barrada. Se maridarie damb Loïsa e serien erosi encara que d'ua auta manèra. Jamès desbrembarie eth prumèr amor, eth que li trinquèc eth còr, mès tanben eth que lo hèr a madurar, créisher e conéisher sentiments que jamès tornarie a sénter.

Era auta cara dera moneda ei era de Lordes. Ena sua mania d'èster impene-trabla, contunhèc ua vida heireda, en tot hèr a veir que non auie sentiments, que Sebastià auie estat un pèc mès que queiguec as sòns pès e qu'era lan-cèc enes lordères. Auec bèra relacion de dus dies damb amics empresaris de Barcelona o deth País Basc, d'aqueres ples de luxe e excentricitats. Cap d'aqueres escampèc eth povàs que demorarie entà tostemp ena sua sang. A mesura que passaue eth temps, mès irritabla e exigenta se tornaue. Ès vielhes pòrtaemplentes deth pòble auien apilerat ua longa lista d'insults e d'istòries cada còp mès extravagantes. Lordes, simulaue qu'arren l'impor-taue e qu'arrès poirie damb era. Dura com eth veire, encara que fragila com tostemp.

II. Era melhor eréncia

Pèir arribèc en Madrid en tren de nauta velocitat de Lhèida. Non se demo-raue tanta gentada ne tant de tarrambòri. Era aglomeracion de gent e es longues coes entà gèsser dera estacion o entà agarrar un taxi provoquèn fòrtes discussions entre es usatgèrs. Tan fòrtes èren que Pèir se demorèc quiet en tot divertir-se dera impaciéncia des umans. Aguest moment de di-ersion s'arturèc quan un òme, damb mau aspècte, cridaue plan violenta-ment a ua gojata que hège coa entà passar un contròle de policia situat ena gessuda. Er òme semblaue qu'ère bèth parent sòn. Auie viatjat en madeish tren e auie provocat mès d'un moment de tension ath personau deth tren. Pèir no saberie d'ider s'anaue begut, mès començauèc a violentar-se damb era gojata. Siguec alavetz quan Pèir se botgèc rapidament entà qu'es insults non anèssen a mès.

Pèir diguec:

- Senhoreta, i a bèth problèma?
- Aguest òme insistís en qu'eth anaue deuant mèn. Non ei pas vertat. De totes manères jo li è dit que passèsse deuant e eth insistís en d'ider causes sense sentit.
- Lordaaaa! Te penses que per èster grana e polida pòs passar per deuant de quinsevolh òme! A jo non me caushigues! A jo non!

Era vertat ei qu'ère preciosa. Damb era tension, Pèir non s'auie fixat ena be-resa des sòns uelhs verdi combinadi damb ues longues pestanhes e ua boca grana, que hègen de cada gèst un moment digne d'estudi e d'admiracion. Eth sòn peu nere e long hège qu'eth sòn aròma arribèsse ben luenh. Sonque per aqueres quate paraules, Pèir se sentie tranquil e content d'auer viatjat tà Madrid pr'amor qu'es sentiments que li proporcionèc era preséncia dera

gojata èren nauï, estimulants, motivadors, embriagadors. Pèir notaue que li venguie era pèth de garia, ère nerviós, en tension constanta, mès eth non volie aluenhar-se d'aquera sensacion. Eth volie auer aguest sentiment cada dia, cada menuta, cada segon. Sonque era idea d'aluenhar-se li treiguie es fòrces entà contunhar.

Pèir li diguec ath senhor:

- Senhor, passe deuant nòste. Li demani que se tranquillize se non vò que crida ara policia.

Era amenaça dera policia hec qu'es sòns crits parèssen. Agarrèc es bosses e se placèc deuant dera parella e eth tapatge trobèc punt finau.

8

- Mare mia! Fòrça gràcies, non sabi com arregraïr-t'ac. Podia auer cridat ara policia mès pensaua que se l'ignoraua pararie e non volia mès tensions.

- Non patisques. Aguest òme pòrte ja tot eth dia alterat.

- Ai! Que pèga! Sò Martina Velucci. - E li estenec era man.

- Encantat. Jo sò Pèir. Italiana?

- Òc, de neishment. Encara que damb tanti còps desfilant a jo ja se m'a desbrenbat era mia origina.

- Desfilant?

- Que pegassa, sò modèl professionau. Perqué penses que i a tanta gent aué? En pògues ores se celèbre era "Passarèla Cibeles" e toti son pressadi entà premanir er espectacle. M'excusi per tot çò que deues demorar, segur qu'as causes mès importantes a hèr que rescatar-me d'un vielh alterat.

- Causes importantes? Non, non penses pas.

- De vertat?

- Non dempús qu'è vist era tua guardada.

Martina amablament li mostrèc ua des sues melhors rialhes. Alavetz òc qu'eth còr de Pèir se tornèc hòl. Se ja ère impressionat dera explosion de sentiments que Martina provoquèc en eth, Pèir s'encuedèc qu'encara mancaue fòrça mès. Vedec que cada moment damb era serie unic. Cada guarda-da, cada paraula, cada moviment provoquèc que Pèir se sentesse inferior, petit e delicat, desesperat per demanar-li a Martina que lo cuedèsse, que lo cuedèsse tostemp. Mès, com hèr que Martina, ua modèl preciosa e damb succès, passèsse mès moments damb eth?

Per art de màgia o deth destin, era solucion ad aguest problèma arribèc ben rapid.

- È pensat en com arregraïr eth tònc acte. Qué te semble se te convidi a veder-me ena passarèla?

- M'agradarie, mès serie un desaprofitament. Jo e era mòda non mos entenem.

- Tranquil, jo tanben comenci a non entener-me damb era. Voi que vengues e atau dempús convidar-te a un caffè entà desbrembar-me de tot aguest mon. Non coneishi guaire gent en Madrid e m'agradarie parlar damb quauquarrés dempús de trabalhar. Enteni que te semble atreuit e que non te vengue de gust. Non cau que vengues, mès m'as semblat un bon òme.

- En aguest cas damb plaser t'acompanharè ena bona acuelhuda dera tua desfilada.

Era felicitat aucupèc tot eth còr de Pèir, de cap a pès, mès tanben arribèren es temors, es dobtas e era nerviositat. Non entenie qué podie hèr qu'ua hemna celèbra, de mon e d'experiéncias, s' enamorèsse d'ua persona normal, que non auie guaire causes a aportar. Tostemp auie vist ena television coma es modèls e es gojates beròies se maridauen damb d' auti celèbres, fotbolistes e empresaris de prestigi.

Per un aute costat, ara Pèir eretarie quauqui negòcis e se vedie capable de hèr-les a créisher entà poder-li dar tot çò qu'era hemna meritane.

9

Entre tant de pensament, Pèir s'encuedèc qu'arribaue tard tara sua reünion damb eth notari.

Ena notaria tot anèc solet. Pèir eretarie fôrça sòs que despasseuen de bon grad es pògui deutes que podie auer. Tanben auie era possibilitat de controlar dus negocis: un ère basat en quauques ectares en Almeria dedicades ara agricultura e portaue fôrça beneficis. Er aute, ère ua empresa dedicada ara distribucion d'electrodomestics. Aquesta darrèra, degut ara crisi, auie ua activitat plan hloisha. Li recomanauen vener-la tan lèu que poguesse mès Martina li proporcionèc ua energia e ua motivacion sufisenta entà que Pèir acceptèsse lutar entà remontar-la.

Pèir ère susprés de com sonque ua persona botjaue e motivaue es sòns hèts. Tostemp a agut gent ath sòn costat que l'ajudaue. A agut boni amics, que se pòden compdar damb es dits d'ua man. Jamès s'a trobat solet encara que jamès s'auie trobat tan plen coma s'a trobat dempús de dètz minutes damb era hemna mès polida qu'auie coneishut. Non l'importaue que Martina non l'estimèsse coma eth a era. Eth ja ère erós d'auer coneishut un sentiment atau, dificil de descriuer, encara que totes es persones desiram sénter, enténer e compartir.

Era desfilada comencèc e Pèir arribèc tard tanben. S'estonèc dera elegància e ath madeish temps extravagància deth public e profesionaus. Per un moment, se li passèc peth cap gèsser d'aquiu e desbrembar-se d'un mon, en quau, eth non trapaue cap espaci liure. En aqueth moment apareishec Martina, enluernanta, ena desfilada. A Pèir li semblaue qu'era ròba que portaue ena estacion ère mès polida qu'era que mostraue ena passarèla. De totes manères, Martina ja podie portar un sac de truhes damb ua còrda coma vestit qu'es sentiments de Pèir encara circularien pes sues venes.

Dues ores mès tard, Martina auie acabat e Pèir non sabia coma trapar-se damb era. D'açò ja se n'aucupèc Martina. Eth sòn maquilhador lo portèc pera pòrta de darrèr e li demanèc que demorèsse aqui. Quinze minutes dempús, Martina apareishec e es dus s'encaminèren entà ua tarde excepcionau.

- Ès tot eth camin carat. Non t'a agradat era desfilada?

- Era vertat ei que non sabi qué condar-te. Non sò ua persona damb aventures ne experiéncias entà condar. E non patisques, tot çò que hèsques tu, m'agrade.

- Me n'alègri. E non voi que me condes istòries entà susprener-me. Me'n sabi un pialèr, arren m'estone ja. Jo te'n pogui condar fôrça mies, d'amics, de relacions.... E non m'a servit d'arren, sonque entà que m'enganhen, entà que me pòrten de costat a costat. Òc, è vist fôrça mon. Mès è vist un mon superficial e heired. Per aquerò que me platz escotar es tues istòries engüegiues.

Preneren ua tassa de cafè e Martina comencèc a explicar a Pèir era su istòria d'ençà qu'auie tres ans. Li condèc toti es sòns temors, es sòns succès e es sues penes. Parlaue coma se Pèir siguesse eth sòn amic d'enfança o coma se parlèsse damb un psiquiatra de prestigi qu'a d'analisar es sues paraules. Semblaue que Martina hesse ans qu'amagane uns sentiments que non deishauen de manifestar que volien gèsser. Ei coma se Martina auesse prèssa en cercar un òme dispausat a escotar-la entà qu'era podesse trèir tot aquerò que l'aucie per laguens.

- Jo neishí en Canazei, ua ciutat en Sestrièra Borgata, ath nòrd-oèst d'Itàlia tocant damb França. Èra ua mainada erosa e dejà de ben petita auia eth sòn de convertir-me en ua topmodel. A diferéncia de fôrça companhes mies, jo èra bona en estudi, mès concrètamènt en letres, cultura, art e istòria. Sincèramènt, es numèros qu'èren plan dificils entà jo. Es mèns pairs acceptauen eth mèn sòn encara qu'auien ben clar que çò de prumèr èren es estudis. Les acabè e, per sòrt o per desgràcia, non me siguec guaire complicat arténher aquerò que tant desiraua. Rapidament comencè en desfilades sense importància e bèth observaire m'agarrèc enquia qu'artenhí pujar de categoria e me convertí en çò que sò ara. Mès tot d'un còp açò se virèc en un mau sòn. Eth mèn renom me hège hèr fôrça viatges. En quate ans vedí un totau de tres dies as mèns pairs. Se m'engreishaua uns grams non me pagauen. Era luta peth succès entre es hemnes acabaue per crear ua guèrra de trinchères que non auie arren a envejar as terribles guèrres dera istòria dera umanitat. Eth succès arribèc e sigueren fôrça òmes

es que s'apropèren a jo. Mès ne un d'eri me tractèc coma quinsevolh hemna merite. Sense dobte, non è estat bric intelligenta en çò que tanh as amors. M'enganhauen coma ua mainada de tres ans er un dar-rèr der aute en tot profiter-se dera mia illusion per trapar er amor. Finaument, trapè a un empresari aluenhat deth mon dera mòda. Ère un òme damb plan de renom e fôrça prestigi que prometie dar-me tot çò qu'eth auie. E efectivament, m'ac dèc. Per desgràcia, eth non auie era soleta causa que jo demanaua, amor. Mos separèrem. Siguec un trincament fôrça dur. Era sua familha non m'estimaue, didien que sonque volia era fortuna deth mèn òme. Manipulèren eth jutjament de manèra que semblèsse qu'auia estat damb mèns òmes, e que l'auia sajat d'aucir entà salvar-me damb tot eth sòn auiatge. Evidentament eth jutge non dèc crèdit ad aqueres acusacions, mès era premsa pùbliquèc atrocitats sus jo ja qu'es dus auem renòm. Era mia vida plia de luxe e glamour per dehòra acabèc en povàs e foscor. Me refugie enes mèns pairs, encara qu'era grana distància creada degut ath mèn mestier mos auie separat de manèra que non trapaua com calmar era mia anma. Non reconeishia era mia tèrra, era mia gent ne es amics damb es qui auia passat tanti moments. Encara trabalhè en açò pr'amor qu'ei era soleta causa que sabi hèr. Deishar que me vestiquen e despolhen coma se siguessa ua pipa que laguens d'uns ans lançaràn enes lordères. Daria quinsevolh causa per deishar aquesta vida heireda.

Pèir ère espantat pera sua istòria. Ère evident que Martina auie patit fôrça. Ath madeish temps s'encuedèc que li shautauè sènter era sua veu, siguessen istòries tristes o alègres es que Martina condèsse. Cada segon damb era li semblaue magic. Non podie imaginar-se un mon sense era. Ère convençut de que s'auie enamorant. Mès, ère massa d'ora, er amor non podie èster frut de quauques ores. Era sonque auie de besonh damb qui parlar, pensauè Pèir, e cerque un amic que non sigue tan celèbre e heired coma toti aqueri qu'a coneishut. Non, non m'estime e non m'estimarà. Tanpòc sabi se jo l'estimi. Non enteni es mèns pensaments.

- Pèir, è parlat massa, vertat? Te'n vòs anar?

- Òc, voi anar a estirar es cames e caminar en tot seguisses condant-me es tues apassionantes istòries.

Era cara de Martina tornèc a auer lum. Non sabie se Pèir auie escotat e entenet era sua istòria. Se se sentie ben dempús de parlar e parlar, sonque demoraue que Pèir non se penedisse d'auer-la coneishuda. Non volie qu'eth solet òme qu'auie trapat, ath quau non l'importaue çò qu'era ei o çò qu'era a estat, desapareishesse. Non podie pèrder aquera amistat.

Es dus passegèren peth parc deth Retiro coma ua parelha d'amics de tota era vida. Pèir li expliquèc se qué venguie a hèr en Madrid. Tanben li condèc que viuie ena Val d'Aran, que portaue ua immobiliària que pera crisi li auie portat fôrça maus de cap. Non podèc explicar-li guaire mès, de manèra qu'es dus comencèren a rebrembar coma s'auien coneishut en tot arrir-se'n dera situacion.

Pèir li didèc:

- S'a hèt fôrça tard, non cres? Vòs anar a sopar o deman as de tornar tath mon deth glamour?

- Voi hèr tot çò que sigue possible entà desbrembar-me d'aqueth mon, atau que pòrta-me tà on volgues.

Sopèren en melhor restaurant que Pèir coneishie. En moments coma aguesti se lamentaue de non conéisher mès era ciutat. Martina pensèc qu'ère divertit veir com Pèir hège tot çò que podie entà que Martina se sentesse comòda quan resultaue qu'era se trobaue perfectament pera dera sua companhia. Non l'importaue a on. Auesse estat crosa en tot sopar en un japonés o en un restaurant de minjar rapid que tant proibit auie. Era sua companhia ère tot çò que podie demanar. Començaue a pensar que se vedie capabla d'abandonar tot aquerò sense avertir, desaparéisher damb eth sòn nau amic. Un amic d'ues ores, eth melhor qu'a trapat en ans. Que estranha ei era vida, non?, que hè e des-hè as persones segontes li semble, segontes coma se desvelhe un dia o un aute.

Eth sopar hec ua net maravilhosa. Durèc ores e ores. Tant, que les obliguèren a gèsser pr'amor que volien barrar. Romèren de bar en bar, parlèren,

arriren. Es dus tornèren ara joenessa pendent un ser. Era jòia les desbordauè. Èren es persones mès alègres de tota era ciutat en ua net heireda e escura.

Tanta ère era jòia que portauen que començaue a gèsser eth solei quan entrèren ena cramba. Es rais deth solei entrauen pes horats des persianes quan es dus comencèren a punar-se. Eth prumèr punet siguec delicat e lent. Lo comencèc Pèir, ère nerviós mès vedie a Martina tan preciosa, alègra e simpatica que li gessec solet. Non podec ne pensar enes consequéncies. Siguec un impuls deth quau non se'n penediric jamès. Martina non reaccionèc e se deishèc portar. Era quèstion ei que li agradèc. Siguec un punet doç e sincèr. Entà Martina siguec eth prumèr punet sincèr en tot sénter qu'eth non volie utilizar-la entà dempús desaparéisher. Martina volie honer-se en còr deth sòn salvador. Volie qu'es sues mans e es de Pèir s'amassèssen, qu'es dues persones se transformèssen en sonque ua, en sonque ua anma.

Pèir volie hèr d'aqueth punet un moment etèrn, que non acabèsse jamès. Er amor e era estimacion que sentie per Martina hège que cada moment siguec perfècte, melhor qu'er anterior. Cada gèst ère plen d'afeccion. Non i auie malurs en aquerò. Ei per açò que tot gessie tan perfècte. Dilhèu ei aguesta era solucion a tot. Damb estimacion tot ges ben. Es segones intencions, es sòs e es pògues ganes son eth problèma. E aquera net demostrèc çò qu'ei important e qu' un acte sincèr e afectuós non pòt hèr cap de mau.

Es dus se desvelhèren tard. Martina guardèc eth relòtge e se lheuèc d'un saut.

- Arribi ben tard! Me van a aucir!

Pèir se n'arrie.

- De qué te n'arriesses? Qué te hè tanta gràcia?

- Que non as de lheuar-te encara.

- Com que non? Se non desfili me...

- Vene damb jo. Non ès tan cansada d'aguesta vida superficial? Demora-te damb jo. Te portarè entara Val, veiràs qu'ei preciosa. Ei

un lòc de montanha a on era gent ei totaument aluenhada d'aguest mon que tan pòc t'agrada. Mos maridaram. Sabi qu'encara non m'estimes, mès sabi que sò perfèctament capable de dar-te era vida que tant desires. Te harè erosa, sò totaument capable e ac sabes dempús de tot çò qu'a passat aguesta net.

- E se dempús aguest sòn non ei çò que voi? E se me torni a cansar igual que m'è cansat d'aguest qu'auia desirat de petita? Non pogui arrossegar-te a tu pes mies penes.

- Alavetz tornaram a cambiar de vida. Auram era vida que tu volgues quan tu volgues.

- E tu ?

- Era mia vida ei damb tu. Ara madeish non pogui pensar en ua auta se tu non i ès.

E atau siguec coma Pèir tornèc entara Val d'Aran damb fòrça mès que beneficis economics. Ère de demorar qu'era notícia s'escampèsse ben rapid per tota era comarca. Pèir damb ua topmodel! Era ac a deishat tot per eth! Non sabia que Pèir se relacionaue en aguesti cercles!....

Era prumèra en concéisher era notícia siguec Lordes.

Arrecebec ara parelha damb grana jòia convençuda de que se tractaue d'ua aventura dera modèl. Quan concéishèc era idea de maridatge, era sang li comencèc a borir. Es sòns plans anauen de cada còp peyor, e fòrça mès se Pèir auie bèth hilh. Non podie deishar qu' un sac de uassi trinquèsse tant de trabalh.

III. Eth saber des arbes

16 Es dies passauen e Martina sentie que podie plantar es sues arraitzes en aqueth petit país que semblaue luenh deth mon. Ath començament èren presents es rumors e eth tapatge dera gent deth pòble. Es hemnes s'amassauen e comentauen era antic vida dera nauetat dera comarca. Martina siguec eth centre d'atencion pendent fòrça dies e era sua ròba que, encara qu'eleganta, non deishauè indifferenta ara gent. Era les sentie bèth còp mès non l'importauè pas. Entenie qu'era gent parlaue ua lengua diferenta. Aquesta auie ua armonia e un aire tan especiau que la hège erosa. Tanben li arrebrembaue a ua lengua que se parle apròp des sues origines. A còps sentie aquera lengua e li venguien imatges dera sua innocent enfança. (Cau remarcar que Sestrièr Borgata ei plaçada en Occitània e per aquerò, s'i parlaue ua lengua minoritària semblanta ar aranés). Cada còp estimaue mès aquera vida entornejada de montanhes enigmatiques. Cadua d'aqueres montanhes auie ua istòria amagada e en Martina se desvelhèc ua curiositat que desconeishie. Finaument, tornaue a sénter que podie èster erosa.

Pògui ans dempús arribèc eth maridatge. Siguec ua celebracion preciosa, non auie ne era mitat de luxes qu'era antica ceremònia d'Estats Units, mès non auie arren a envejar. Se celebrèc coma totes es que se celèbren ena Val. Mossen dera glèisa de Vielha aufric un discors preciós, damb tot eth sentiment digne d'un pòble e d'ua tèrra orgullosa de çò qu'ei. Practicament tota era comarca ère convidada e açò creèc un ambient fòrça emotiu. Toti èren contenti per Pèir e estimaue a Martina coma ua mès. Toti a excepcion d'ua persona.

Eth matrimòni entre Pèir e Martina foncionaue ara perfeccion. Es difícils negòcis que Pèir eretèc vedien fin finau era lum dempús d'un long tunèl. Tant, que Pèir pretenie daurir-se ath mon internacionau. Tanben preparèc

ua suspresa entara sua hemna: Martina daurirèc ua petita botiga de mòda italiana. Era non pensauè tornar de cap des manèrès tath mon qu'amortèc eth sòn color, mès era idea d'èster ua comercanta damb un trabalh normau e ua vida normau l'apassionaue, encara que siguesse damb era mòda. Li shautauè era idea de hèra arribar es nauetats a un prètz accessible en aguesta polida comarca. Pensauè que, per un còp ena vida, podie aportar bèra causa diferenta a ua petita societat.

IV. Preparacions entà ua naua vida

Es preparacions entara botigueta aumpliren de jòia ara sua propietària. Martina contactèc damb un des pògui amics qu'auie entà que l'ajudèsse a arrecèber es darrères tendéncies. Martina ère fòrça nerviosa e pauruga. Siguec Pèir qui li treiguec era pression e es nèrvis de qu'eth negòci podesse gèsser mau. Eth sòn òme li assegurèc qu'era inversion auie estat petita e, qu'en cas de qu'arribèsse çò de peyor, eth auie ua solucion pensada coma bon previsor qu'ère.

Pèir se trapaue en França quan Martina ère a punt d'inaugurar era botiga. Es nèrvis entornejauen ara futura comerçanta quan apareishec Loïsa. S'auien hèt granas amigues pendent era preparacion dera nòça. Es dues èren d'ua edat semblanta e era bondat e simpleta de Loïsa enluernèren a Martina que non ère conscienta de que persones atau existien. Es dus matrimònis compartien ua grana amistat e mès dempús de que Sebastià abandonèsse era sua carrèra entà gaudir, amassa damb era sua hemna, ena Val e presentar-se tara alcaldia de Vielha.

Loïsa calmèc a Martina e l'ajudèc d'ua manèra fòrça especiau, pr'amor qu'era sua amiga se trapaue en un estat de collapse pro important.

Martina li didec:

- Non sabi coma dar-te es gràcies. Era inauguracion non auesse acabat ben sense tu. T'imagines? Ua botiga de mòda barre eth prumèr dia! Aquerò òc qu'auesse estat ua bona notícia!
- Non digues pegaries, a estat un succès pr'amor qu'es dues auem trabalhat ben. Ères nerviosa e auies de besonh ua possada.

En aguest madeish moment entrèc Sebastià.

- Òla estimada! As hèta enfadar ara naua proprietària?
- Sabes qu' aquerò ei impossible Sebastià. Era tua hemna ei un àngel deth cèu.
- As arrason.

Sebastià e Martina se guardèren enes uelhs de manèra estranha. Siguec un moment practicament impossible d'apreciar pr'amor qu'es dus aluenhèren era guardada tan rapidament coma les siguec possible. Ua guardada comparable a un relampit, cuerta e intensa. Cap des dus podie comprèner çò que significaua, de manèra qu'era pòur separèc es sues guardades en un instant.

Martina arribèc en casa dempús d'ua tarde agotadora. Just daurir era pòrta sonèc eth telefòn. Ère Pèir.

20

- Ei, estimada! Com a anat era inauguracion?
- Pensi que fòrça ben! Ara gent li a agradat, mès auesse estat impossible sense Loïsa.
- Quina sòrt. M'a enrabiàt fòrça auer agut de gèsser entà França, mès se sabi que Loïsa t'acompanhe, sò tranquil.
- Non patisques. Com an anat es tues gestions?
- Donques jo tanben è bones notícies. En dus dies tornarè damb tot practicament solucionat.
- Plan ben! Non tardes mès dies en vier, se te platz.
- Sò eth prumèr que vò tornar, estimada.
- Excusa, an tocat ena pòrta, te telefòni dempús.

Ère Lordes. Martina ja auie apreciat qu'era sua cunhada non l'acceptaue. En vertat eth problèma ère era sua ambicion e, evidentament, Martina ère un obstacle entada era. Per sòrt o per desgràcia, ja auie agut de lutar contra persones atau e Martina auie era situacion mès que controlada.

- Bona tarde Lordes! Entra!

- Gràcies estimada, demori non shordar a ua hemna tan aucupada coma ès tu ara.

- Tu non shòrdes jamès! Passam tara saleta? Vòs que te premanisca bèra causa?

- Ah! Que sabes preparar quauquarren dera codina? Non sabia qu'es hemnes coma vosates minjàuetz.

- Ai..Ei paupable que i a fòrça causes que non coneishes. Conda-me, qué te pòrte per aciu?

- Simplement venguia a interessar-me per com auie anat era inauguracion.

- Donques fòrça ben, era vertat. Non m'ac demoraua. Encara que podies auer vengut e vedé'c tu madeisha.

- Òc, mès ja me coneishes, estimada, jo sò ua hemna fòrça aucupada.

- As arrason. Ja mos vam coneishent.

- E ditz-me, penses qu'era gent d'aciu a ganes de crompar era tua ròba? Non les veigui jo guaire disposadi a acceptar es tues extravagàncies.

- Semble mentida que pòrtes viuent ací tant de temps! Era gent a ganes de cambi, d'innovacion e de prosperar. Ei cèrt qu'ua botigueta de mòda non semble un cambi que pòrte era Val entar auanç, mès ei tot çò que jo pogui hèr e pensi aportar eth mèn graet de sable ad aguesta montanha.

- En aquerò as arrason. Açò ei tot çò que pòs hèr.

- Gràcies, ès reament amabla.

Martina sabie que non podie se n'anèc.

Finaument Lordes e Martina baishèc era guàrdia entà reposar e reflexionar sus tot çò qu'auie passat. Non se relaxèc guaire. Comencèc a pensar en totes es causes que li mancauen per hèr, enes naues idèes, en naues mèrques

21

de dessenhadors joeni que volie portar tara botiga. Eth sòn cap comencèc a trabalhar enquia qu'èren es tres deth maitin e encara non auie podut dromir.

Londeman, se lheuèc damb mèns energia que jamès. Non auie dromit, mèns auie un desir hòl de tornar entath sòn petit tresaur, era botigueta. Es prumèri dies sigueren tranquilli en çò que tanh a clients, mèns Martina auie eth cap enes sues idees e enes comandas qu'auien d'arribar d'Itàlia. Passadi uns dies arribèc Pèir, que non se separèc dera sua estimada. Es negòcis auien anat ben e se podie perméter eth luxe de passar quauqui dies en tot gaudir dera sua hemna. Ère fascinat vedent era sua energia, coma parlaue damb era gent deth pòble e damb es toristes que venguien a esquiar en iuèrn e cercauen es darrères tendéncias. Martina se sentie realizada damb eth sòn mestier e, per tant, Pèir tanben coma eth sòn òme. L'estimaue coma non auie estimat a d'arrés. Sabie qu'era venguie d'un aute mon e que ja li auien trincat eth còr de manèra que jamès tornarie a sénter arren per arrés. Mès era ère erosa damb eth, damb era sua vida e bèth dia aquera felicitat se convertirie en amor.

V. S'un sentiment ei fòrt, tornarà a gèsser

Es dies passèren damb normalitat. Arren mancaue entre aqueres montanhes. Tanpòc es visites de Lordes damb es sòns amables comentaris. En realitat, ère ben divertit. A còps, Pèir e Martina la trapauen de besonh quan desapareishie uns dies entà veir as sòns amics empresaris damb es que sajaue de recuperar un tròç deth sòn còr.

Un maitin apareishec un client que non demorauen.

- Òme, senhor baile! Qué te pòrte per aciú?
- Vengui a parlar damb tu seriosament. È un problèma fòrça grèu.
- Mare mia! Li passe bèra causa a Loïsa?
- En part òc. Se non m'ajudes a crompar-li un present, demorarè com er òme qu'encara non coneish ara sua hemna.
- Mare de diu! E açò ei grèu? En qué auies pensat?
- Non t'è dit que sò un desastre? Sò bon ena administracion e enes leis mèns è estat un inèpte entàs presents.
- Òc, as arrason. Ben, donques vam a cercar bèra causa entà susprenher-la.

Passèren ua estona fòrça distrèta. Martina jamès auie arrit tant damb un client. Li ensenhèc un patac de causes que non convencien ar òme dera sua amiga. Fin finau, Martina agarrèc era sua pèça estela: un vestit nere de hèsta qu'arribaue ara nautada des jolhs, es sòns tirants èren primets, damb eth còth dubèrt decorat damb peiretes ludentes. Semblaue un vestit dera epòca deth charleston.

Martina li didec:

- Qué te semble aguest?

En aqueth moment, es dues mans s'entrelacèren sense voler. Sebastià anau a agarrar eth vestit e en lòc d'agarrar ua tela nera tornèc a trobar-se damb aquera sensacion de hè quauqui dies. Aquera sensacion venguie damb mès poténcia e plan mès fòrça. Semblaue un arriu que se gessie deth sòn cors e s'emportaue tot çò que se trapaue. Aqueth moment auesse estat mès long se Lordes non auesse daurit era pòrta.

Sebastià didec:

- Òc, Òc. Agust ei polit. Li sentarà ben, vertat?
- Li sentarà perfectè.
- Me lo sauves e vengui a cercar-lo ena tarde? Ara è fòrça causes a hèr.
- Evidentament.
- Gràcies, enquiara era tarde. Qu'ages bon dia, Lordes.

Dilhèu es protagonistes d'aguest moment encara non remercauen çò que passaue, mès Lordes auie entenuit aqueri actes ara perfeccion. Se Lordes auie bèra causa bona ère era intelligéncia. Auec de controlar es sòn nèvis entà non cridar e pèrder es formes. Non s'ac podie creir. Agust sac de truhes non sonque ven a trèir-me era mia eréncia, tanben ar amor dera mia vida. Aquerò òc qu'ère intolerable. Ara s'auien acabat es bones paraules e es falsetats.

- Com vas Lordes? Vòs bèra causa.
- Non, gràcies. Vòs entener-te ben damb Sebastià, non?
- Ei evident. Ei maridat damb era mia melhor amiga. De hèt, l'ajuda-ua a escuélher un present entà...
- Non as d'explicar-me arren, è vist ara perfeccion se qué hègetz. Ara se me perdones, me n'è d'anar. Non enteni perquè è entrat.

Martina tanpòc entenie aguesta entrada qu'auie dat fin a uns moments excepcionaus damb eth baile. Pèir li expliquèc, hè ja un temps, era dificila relacion que patiren Sebastià e era sua fraia, atau coma eth tragic acabament dera sua relacion. Encara l'estimaue, per tant ère comprensibla era sua irritabilitat s'era auie interpretat mau aqueri actes, mès, reaument èren mau interpretadi? Martina començaue a pensar que cada dia auie mès còps en cap a Sebastià. Tostemp auien estat pensaments d'amistat, de bondat, encara que cada còp que lo vedie li entrauen fòrça ganes de lançar-se enes sòn braci e arrecéber ua fòrta abraçada. Non entenie arren. De totes manères, ère er òme dera sua melhor amiga e era ère ben erosa damb Pèir.

Mentretant, Lordes non podie creir çò qu'auie passat. Tan pèc ère eth sòn frair, incapable de controlar a ua hemna que sonque sap caminar drete? Que Loïsa non harie erós a Sebastià ère mès qu'evident, mès aguesta italiana sonque a portat malurs.

- Non, non me demorarè de braci crotzadi - pensaue en votz nauta, entre que humaue era quatau cigarreta en mieja ora. - È de pensar bèra causa, non pensi perméter que m'ac prengue tot.

VI. Pagarè tot çò que deui

Dempús de quauque dia, Pèir e Martina celebrauen cinc ans de maridatge. Sopèren en casa de Pèir damb es amics mès intimes e era parelha acabèc eth sopar en tot bohar candeles en un pastís. Se dèren un apassionat punet e mès tard es amics passèren a felicitar-les e a transméter era sua jòia.

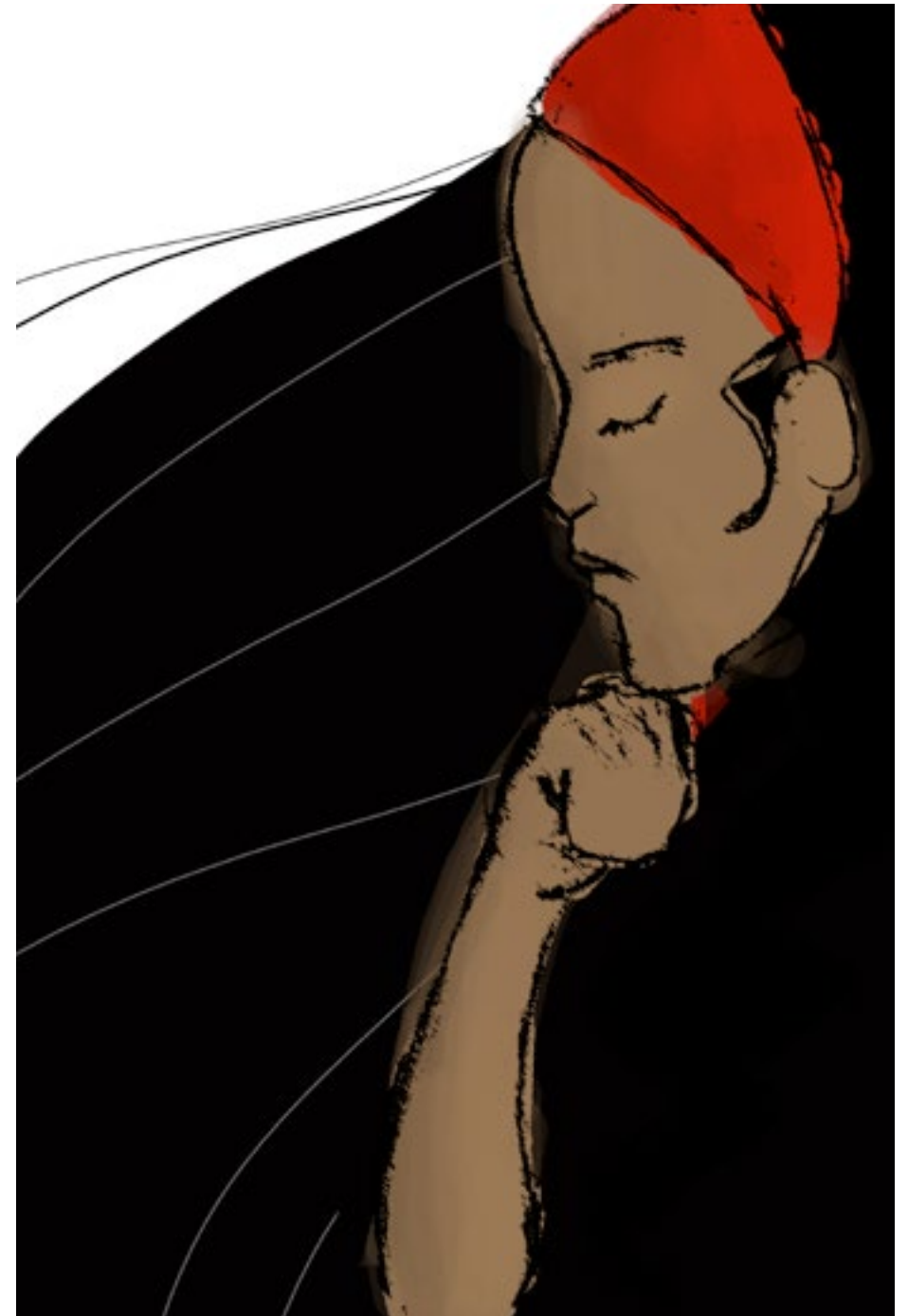
26

- Felicitacions Martina! Demori celebrar fôrça mès sopars com aguest.

- Gràcies Sebastià, sabí qu'ac dides de tot còr.

Es dus s'abracèren plan fòrt. Martina ja sabie qu'aqueri sentiments èren pr'amor der amor que sentie per Sebastià. S'imaginaue scènes damb eth, estimant-se, en tot caminar per ciutats illuminades damb decoracion de Nadau, premanint un viatge entà quinsevolh lòc quan mès luenh melhor. Tanben s'auie vist damb eth en tot formar ua familha, causa que jamès auie imaginat damb arrés. Non saberie díder es còps qu'a agut aqueth sòn damb aqueres scènes, mès toti aqueri sòns demoraràn sauvadi en ua caisha ben amagada. Sebastià ère maridat damb era sua melhor amiga, era persona mès brava qu'auie conceishut jamès. Martina ère segura de que s'entre Sebastià e era passèsse bèra causa, Loïsa les deisharie hèr sense cap de rancor, cedant era felicitat deth sòn òme. De totes manères, jamès li harie mau ara persona que l'acuelhec quan arribèc ena Val tan nerviosa. E per un aute costat i ère Pèir, era persona que la sauvèc deth sòn terror, era persona ara quau serie etèrnament arregraïda e damb qui que passarà era rèsta dera sua vida.

Martina, jamès saberà se Sebastià auesse hèt tot çò qu'a hèt Pèir per era. Sabie que l'estimaue fôrça, dilhèu mès que tot çò qu'estimèc a Lordes, mès persones coma Pèir n'existissen pògues ena tèrra. Martina harà erós ath sòn òme, tot çò qu'ei possible, mès de totes manères jamès equilibrarà era

27

balança de favors. Era ja ère erosa de veir que tornaue a èster capabla de daurir eth sòn còr ar amor. Pensauè que dempús de tot çò qu'auie patit ja-mès tornarie a sénter ua causa semblanta. Ua causa mès pera quau demorará tota era vida en deute damb Pèir.

En aqueth moment Pèir didec:

- T'a agradat era serada?
- Tot çò qu'organizes tu, m'agrade Pèir. Ja ac auries de saber açò.
- Non sò mès qu'un pèc que non sap se qué hèr entà hèr-te erosa.
- Ja m'as hèt erosa, en trenta ans arrés m'a hèt tant erosa coma tu.

28

Lordes, atau coma prometec, non se demorèc de braci crotzadi. Sonque volie ua causa e ère que Martina se n'anèsse entà non tornar. Era prumèra idea siguec hèr que Martina non se sentesse comòda en tot trabalhar. Paguèc bones quantitats as distribuïdores entà qu'es darrères tendéncies non arribèssen ena sua estimada botiga. Martina non entenie aguest cambi de puntualitat. Tostemp auien estat fòrça seriosi ara ora de hèr a arribar es comandes. Era sason d'iuèrn arribaue e era botiga non auie practicament arren entà véner as clients. Començaue a meter-se fòrça nerviosa. Non ère pas pes sòs. Pèir ja li auie assegurat que non i auie problèma damb aquerò. Mès non podie creir que tornèsse a fracassar un còp mès. Eth mon se li quei-guie a trocets, mès per sort, aquiù ère Loïsa entà recuelher-les.

- Relaxa-te! Ara non veneries guaire causa ara gent d'aciu, e mentre es causes arriben un dia abans de que comence era sason n'auem pro.
- Cèrt. Mès non enteni se qué passe. E perqué non arresponen es mies telefonades? Ací a passat bèra causa. Ua empresa importanta non deïshe d'arrespóner as sòns clients d'un dia tar aute.
- As arrason. Li demanarè a Sebastià qu'investigue. Eth sap de leis e controlèc fòrça empreses en passat.
- Fòrça gràcies, vida! Non sabi qué haria sense tu.

- Pegaries, e ara è d'anar entar espitau.

Cinc minutes dempús arribèc Pèir.

- Pèir! -lo abracèc ben fòrt- Non tornes a anar-te'n tant de temps se te platz, tanti dies sense eth tòn coratge e era tua companhia pòden damb jo, de vertat.
- Ja veigui, aurè de desaparéisher mès estona entà que m'arrecebes damb aguesta passion.
- Non, eh! De vertat, non me tornes a hèr açò.
- D'acòrd, entenut. E ara, vam a sajar de cercar ua solucion ad aguest imprevist.

29

Era soleta solucion que vederen siguec cambiar de mèrques. Pèir non se separèc pendent tres dies e tres sers dera sua hemna mentre campaue, se desesperaue e decidie quines mèrques escuélher e veir s'es distribuïdores li dauen confidança e acceptauen ua comanda d'urgéncia. Siguec un trabalh difìcil mès, ath costat de Pèir, tot ère possible. Sebastià contactèc damb eth sòn ancian burèu d'avocats entà planejar demanes contra es anteriores empreses. Falhèc eth prumèr plan de Lordes. Mès non demoraue guanhar tan rapidament. Ère question de temps que Martina acabèsse cansada de tant lutar.

VII. Plans sense rendicion

Passauen es mesi e Lordes ère cansada de non arténher arren en cò que tanh ara relacion de Sebastià e Martina. Tostemp que metie en practica un plan, Sebastià o Pèir rescatauen a Martina des mans de Lordes. Quan Pèir non i ère pes gessudes de trabalh, que s'auien redusit a gessudes de quaranta ueit ores coma maximum, Sebastià la visitaue ena botiga constantament. Era sua amistat damb Martina ère cada còp mès estreta. Sebastià auie de besonh veder-la, non importaue que siguesse a sies mètres, que non podesse parlar damb era, que non podesse tocar-la, sonque de veder-la ja se sentie tranquil. Pensauè que se non la vedie li costaue fòrça dromir-se. Per contra, quan la vedie ère coma un mainatge petit capable de dromir placidament enquia onze ores, causa que non ère bric abituau en eth.

Lordes ère cansada de sajar que Martina se n'anèsse peth sòn pròpri pè. Auie de besonh qu'eth pòble l'odièsse, que sustot Pèir l'odièsse.

Era vedie coma Sebastià e Martina passauen cada còp mès estona amassa. Segur que queden a esquies de Pèir - pensauè-. Ja sabi! Sonque me cau demostrar qu'enganhen a Pèir!

Passèc pera botiga a shordar un shinhau. Auec era sòrt de qu'era botiga ère plea e Martina non s'encuedèc que li auie desapareishut eth telefòn mobil enquia que barrèc e agarrèc era bossa que portaue. Campèc s'ère en coche, en casa, ena cafeteria, mès non lo trapèc. Se lo deuec descuedar o se li queigues dera bossa. Non passaue arren, ara es companhies te dan un aute mobil ath moment. Sonque demoraue recuperar lèu toti es sòns contactes.

Lordes se calèc laguens deth coche e comencèc a campar laguens deth telefòn. Comencèc per toti es messatges que se referien ath sòn negòci, mès non auie amiencau d'interès. Dempús pes deth sòn òme e non auien arren

qu'era non demorèsse. E finaument per amics. Sonque trapèc messatges d'antiques companhes felicitant-la peth sòn maridatge, pes sies ans de matrimòni, era botiga... Alavetz arribèc as messatges deth sòn estimat Sebastià. Ath començament non volie campar-les, non volie daurir ua herida qu'era creiguie que dejà ère barrada. Mès es sòns interèssi guanhèren era partida.

Per desgràcia entà era non trapèc arren. Sonque tristi messatges d'amistat. Jamès un messatge de “quedam ad aguesta ora a on tu ja sabes”. Se parlauen, ère entà trobar-se es dues parelhes amassa o entà parlar dera denúncia des empreses de mòda. Arren d'arren, tanta emocion tirada per tèrra.

Atau que Lordes se presentèc londeman de bon maitin en casa de Pèir.

- Lordes! Qué hès ací?
- Jo tanben m'alegri de veder-te. Vengui pr'amor que m'è trapat un telefòn que semble qu'ei dera tua hemna. Ei per ací?
- Ooooh! Que ben! Atau mos estauviam gestions pesades. Fòrça gràcies.

Martina suspectèc fòrça d'aqueri darrerri hèts, mès non auie pròves e non servie d'arren complicar era situacion. E se Lordes auie tornat damb eth telefòn volie díder que non auie trapat çò que volie, non auie motius entà preocupar-se, atau que deisharie es causes com èren.

VIII. Plans sense rendicion II

Ja ère estranh que non passèsse cap de desgràcia. Tot aurie d'auer gessut ara perfeccion. Era operacion non auie cap de complicacion, ère simplement un problèma de hitge. Es mètgés se conceishien eth procediment coma era pauma dera man.

32

Martina e Sebastia demorauen ena saleta de demora quan tot comencèc a complicar-se. Se vedien a gèsser e entrar infermièras e mètgés mès jamès s'auessen demorat trapar-se en ua situacion atau.

Eth mètge s'apropèc a Sebastia e li didec:

- Era situacion s'a complicat fòrça. A patit ua emorràgia impossibla d'arturar. Auem hèt tot çò qu'a estat enes nòstes mans, de vertat.
- Noooooon!

Martina e Sebastia s'abracèren en tot plorar coma non ac auien hèt jamès. Loïsa ja non i ère. Era hemna qu'auie sauvat a Sebastia deth sòn horat, era hemna qu'auie acuelhut a Martina e auie hèt que se sentesse ua aranesa mès, auie partit en tot abandonar-les e deishar-les perduts, sense auer acabat de trapar eth camin. Auie estat aquera persona capabla d'illuminar totes es vides e ath madeish temps d'amortar-les totes de patac. Auie desapareishut sense díder arren. Non dèc ne ua soleta pista de coma contunhar sense era, de coma víuer en tot suportar eth dolor deth sòn recòrd. Òc, auie estat ua bona professora, ua guida espirituau, ua amiga que cada dia t'ensenhaue ua naua causa, mès se li desbrenbèc ua leçon essenciau. Aprèner a víuer sense veder-la, sense escotar era sua votz, sense era sua olor a espitau.

- Ja è telefonat a Pèir. En ua ora pren un avion. E tanben è telefonat ara sua família. Començaràn damb es preparacions – en un segon, es

paraules serenes de Martina se transformèren- Non vau a saber víuer sense era! Non pogui, ei impossible!

- E tant que pòs, ès ua hemna fòrta. Es dus poiram!
- Fòrta? Non, non t'enganches. Sò era persona mès fèbla qu'a ven-gut tad d'aguest mon. Non sò capabla de tier damb es crudelitats que comportauen un sòn d'enfança. Incapabla de portar ua botiga sense es sòs deth sòn òme, sense era ajuda incondicionau dera sua amiga que ja non i é.... Non, bric fòrta.
- A jo me sembles ben fòrta. Ei mès, ès era persona que mès m'agrada d'aguest mon.
- Qué?..

33

Se guardèren ena cara. Tornèren aqueres ancianes sensacions, mès aguest còp non les evitàren. Era guardada siguec ben longa e cada còp s'apropauen mès es uelhs de Martina damb es de Sebastia. Tant apròp qu'es sòs pòts s'amassèren e non podien separar-se. Semblauè qu'auessen un magnetisme digne d'èster estudiat per quinsevolh scientific. E arribèc eth punet, un punet ben desirat e ath madeish temps tan proïbit. Es mans de Sebastia carecèren eth peu de Martina mentre se punauen d'ua manèra viua, damb fragància blanca. Es dus auessen desirat estofar-se en aquera scèna, deseparéisher deth mon e dromir mentre soniauen en ua pantalha que sonque mostraue eth punet mès sincèr dera tèrra. E es dus lo guardarien sense can-sar-se, agarrats dera man, coma se siguessen dus vielhets.

Non se saberie jamès com acabarie aquera istòria que comencèc damb aqueth punet. Mès aqui ère Lordes entà dar-li fin. S'assabentèc dera notícia e pugèc rapidament entar espitau. Tot just quan entraue en correr, les vedec. Non demorèc ne ua segonda en agarrar eth telefòn mobil e immortalizar er instant mès demorat entàs tres, siguec peth motiu que siguec.

Enes funeralhes:

- Aué, fòrça de nosati non auem coratge ne entà arrebrenbar a ua amiga. Ua amiga que se mos acabe d'auançar, deishant un vuet en sòn lòc.

Pensam que coneishem ben era mòrt, sabem tot çò que s'a de saber, mès mos estonam cada dia que se presente.

Èm fôrça es qu' auem vengut ací, mòstra qu'ère grana persona. De hèt, ei era melhor persona que cap de nosati arribarà a concéisher jamès. Tant de temps a dedicat as auti, qu'era vida non li a deishat ne ua segonda entà era. De totes manères, l'auesse profitada entà ajudar a quauquarrés.

Era sua lum a partit, ja non me guide. Sonque demori que se n'age anat contenta de qui ei, de qui a estat. Contenta de saber era felicitat qu'a bastit en fôrça de nosati. Felicitat que jo madeisha vau a cuedar e mantier ena sua memòria.

34 Martina escriuec e liegec aguestes paraules en sòn entèrrament deuant de tota era Val d'Aran. Non se vedie capabla, mès, un còp mès, Loïsa li dèc es fôrces entà presentar-se deuant d'ua comarca e exprimir es sòns sentiments mès prohonds.

Lordes demorèc que tot acabèsse e que Martina siguesse soleta entà atacar.

- Un discors preciós Martina. Quina pena que siguesse plen de mentides.
- Mentides? De vertat as tan pòc còr qu'aué tanben vieràs a shordar.
- Jo dilhèu è pòc còr mès podem demanar ath tòn òme qui ei peyor.- li mostrèc era imatge deth telefòn.
- Coma as...
- Non non non... Jo te vau a díder qué vas a hèr. En dus dies abandones aguesta tèrra, ena quau tu non manes arren, e non tornes a aparéisher. Non parles damb arrés, ne damb Pèir ne damb eth tòn estimat Sebastià.
- Non pòs hèr-me açò! T'ac demani! Siguec un moment dificil entàs dus. Jo non harè arren mès, ei tot entà tu, de vertat!
- Que non m'as sentut? Non voi veder-te en dus dies.

IX. Rebellion = solucion?

Dit e hèt. Martina preparèc ua petita bossa plea de lèrmes e partic sense dar explicacions.

En aqueth moment se trapaue perduda, auie perdut eth nòrd. Tà on anaue? Qué auie estat de tanti ans de sòns e sacrificis? Sentie qu'ère ua anma pes carrèrs, sense desir de pensar, sense desir de botjar es pès ne un centimètre mès, sense ganes de víuer. Se dirigie tà Tolosa mès non sabie pas perquè. Non auie fôrces ne entà lauar-se era cara, qu'ère plea de rimmel de tant plorar. Ja non podie plorar mès de tan vermelhs qu'auie es uelhs. Ua hemna tan especiau coma auie estat! Era enveja de milèrs e milèrs de joenes e adolescents! Ua referenta dera mòda! Ua representacion deth luxe, eth glamour e era felicitat! En qué s'auie convertit? En arren, en ua hemna insignificanta entà tanta gent que se trapaue en aquera ciutat. Era sua cara reflectie era auta cara dera moneda.

Coma per art de màgia, un vielh amic sòn l'arreconeishec. Patrick se didie. Ère un mètge neurològ de fôrça prestigi, amic d'un empresari fôrça restacat damb era mòda.

- Martina? Martina, te trapes ben?
- Patrick? Patrick!- e li hec ua abraçada tan longa coma desesperada.
- Que t'a arribat, hemna de Diu? Vene, te lauarè era cara.
- Non, non! Aguesta cara ei era imatge de qui sò.
- D'acòrd. Te convidi a préner un cafè, donques.

Martina li expliquèc de cap a pès tota era sua istòria, non se desbrembèc ne un detalh e es sòns uelhs tornèren a plorar. Li hègen un mau terrible, mès

36

cada paraula que gessie dera sua boca implicaue dètz lèrmes. Ère coma ua foncion lineau, ua paraula; dètz lèrmes, dues paraules; vint lèrmes...

- As de passar plana Martina. S'aquera hemna ei tan dolenta e non poiràs tornar tara tua vida, sonque pòs desbrembar-la, e quan abans melhor. Revèla-te! Enfada-te damb eth mon! As agut ua vida dificila. Per un motiu o per un aute es tòns sòns desapareishen, as tot eth dret d'enfadar-te.

- Òc, mès com?

- È ua idèa. Vene damb jo tà París ua setmana, te prometi que te desbrembaràs de tot eth passat que te perseguís.

Martina non ère segura de qué hèr. Sabie qu'es motius de Patrick non èren sonque d'amistat, mès ère massa cansada e tanpòc auie un lòc entà dromir.

Patrick hec quate telefonades e tot ère prèst entà qu'un viatge de negòcis se tornèsse en un viatge de parelha. Preneren un avion en Tolosa e en ua ora e mieja ja èren en París. Siguec un viatge ben tranquil, en prumèra classa damb tot tipe de luxes, tipic de Patrick!

Sopèren en un des restaurants damb mès renòm de París. Martina non auie bric de hame mès non volie que Patrick se sentesse mau e mingèc cada plat luxós qu'eth servici portèc.

Eth sopar siguec agradable, beueren un bon vin e mès tard ua copeta de champagne entà brindar.

- Jo non è cap de motiu entà brindar, Patrick.

- E tant que òc, celebram era tua rebellion!

Beuec coma non auie begut jamès. Eth cap li viraue. Comencèc a sénter que non controlaue es sòns actes, ne es sues paraules, tant, qu'acabèren era net ena madeisha cramba. Aquerò merquèc un abans e un dempús ena vida de Martina. Patrick s'esforcèc fòrça en hèr que Martina se trapèsse ben. Auie bona adretia, siguec doç e damb grani detalhs. Per tant, non li siguec bric dificil arténher eth sòn objectiu.

37

Mès Martina vedec qu'aqueth non ère eth sòn camin. Non sabie quin ère, mès non ère aqueth.

- Me'n vau Patrick.

- Tà on?

- Me'n torni, non pensi amagar-me. A jo non me guanhe ua hemna amargada que non m'arribe ena sòla des sabates. Sabi que Pèir non me perdonarà. Tanpòc pogui tornar damb eth dempús de tantes causes com an passat. Non me pogui perméter eth luxe de trincar tot çò que tòqui sense que passe arren e deishar que me sauen deth mau camin tostep. Loïsa m'ensenhèc fòrça causes e li vau a demostrar que sò capabla d'actuar tota soleta.

- Te demori en París?

- Non.- li regalèc ua rialha e un darrèr punet. Dempús gessec pera pòrta.

Passadi uns dies Martina ère dejà ena Val. Truquèc ena pòrta dera sua anciana casa. Non ère nerviosa, auie granes fòrces entà acabar damb es sòns hantaumes.

- Martina! Qué as hèt tot aguest temps? Vedit era tua nòta mès non entení arren. Dauric era pòrta Pèir

- Pogui entrar?

- Entra Martina, endeuant. Ei casa tua.

Martina li condèc a on auie estat e damb qui. Li expliquèc que cometec er error d' enamorar-se d'un òme que non ère eth. Tanben li diguec que non ère important, qu'era volie víuer damb eth enquia morir. L'auie hèt crosa e cada dia la susprenie mès.

- Jamès te demanè que m'estimèsses Martina.

- Mès t'estimi, e ac sabes.

- Alavetz te diderè que jamès te demanè que m'estimèsses tant coma jo a tu, sonque que m'estimèsses.

- Ac sabi.

- E alavetz? Quin ei eth motiu peth quau me deishès aciu solet?

- Lordes.

- Lordes?

Pèir non podie creir era explicacion de Martina. En vertat non li estonauc bric, èren actes pròpris dera sua fraia. Li demanèc perdon per non auer-la protegida, per non auer vist tant de malur en era. Li supliquèc que non se n'anèsse. Eth confiaue e non podie víuer sense era. Non volie demorar-se solet.

- Non pogui. As hèt massa per jo. Non pòt èster, estimat. Te deui tant que jamès me perdonaria que te desbrembèsses d'un acte atau. Non! Encara non sabi quin ei eth mèn camin mès lo traparè soleta. Arrés tornarà a aucupar ne un gram deth mèn còr e tostep aurè eth tòn rebrembe. Me dromirè pensant en qué auèsem arribat a èster se non siguesse per jo. T'estimi Pèir. Adiu.

Barrèc era pòrta e se volie morir. Pensauè demorar-se seiguda deuant dera pòrta enquia quèir dromida e qu'eth heired acabèsse damb era. Alavetz apareishec Sebastià. Lo vedec de luenh e Martina rapidament agarrèc eth coche. Vedit a traùs deth veire coma Sebastià corrie ath darrèr deth sòn coche en tot cridar e botjar es braci damb tanta fòrça que poirie auer creat ua tempèsta. Jamès saberam qué auèsse passat se Martina auèsse escotat es sues desesperades paraules d'amor.

X. Tan luenh e tan apròp

- Tornarè entà Sestrièra - pensau en veu nauta mentre humaue ua des sues darrères cigarretes -. Rebrembi es sentiments que venguien tath mèn cap quan escotaua as hemnes dera Val parlar era sua lengua. Gràcies a eres, rebrembè era mia origina. Sò segura de qu ara serè capabla de trapar-me damb aqueri qu'auien d'èster era mia gent.

40

Martina tornèc e l'arreceberen damb es braci dubèrti. Expliquèc a sa pair era sua istòria. Aguest non li diguec arren entà desengustar-la. De hèt, Martina auie estat era sua mainada estimada.

Passèren quauqui mesi e es sospèites se confirmèren. Martina serie mair. Ère segura de qu'eth hilh ère de Pèir. Mès, coma anauè a dider-li arren ara qu'èren en procès de separacion e dempús de tot eth mau que li auie hèt? De cap de manèra. Cada còp que Pèir guardèsse ath sòn hilh o hilha rebrembarie eth dolor causat per ua hemna que non sabie çò que volie.

Eth sòn hilh non aurie pair. Martina se dedicarie en còs e anma ada eth, e era sua gent l'ajudarie. Coma se semblauen ara gent que viuie ena Val! Tostemp disposadi a ajudar-la e que tostemp li rebrembauen a Loïsa.

Eth vrente de Martina començauè a créisher e era futura maternitat hège qu'era sua cara siguesse cada còp mès polida. A Martina se la vedie erosa e damb fòrces entà trèir tà deuant ua creatura que li tornarie era felicitat. Auie ua foncion, un trabalh entà tota era vida. Era vedie aqueth moment coma un present deth cèu. Diden qu'enquia que non as un hilh non arthenes era felicitat complèta. A Martina l'aumplic de naut en baish en tot proporcionar-li ua rialha impossibla d'eliminar.

XI. Non finito

Pèir tengue era soletat dera melhor manèra possibla. S'amassauè soent damb Sebastia e es dus parlauen sus Martina. Non li auie cap de rancor mès, ara que non podie veir ne en pentura, ère ara sua fraia. L'odiaue damb totes es sues fòrces e planejaue era possibilitat de deishar-li era menora erència possibla. Cercaue manères de véner es negòcis e dar es sòs a ONGs entà que Lordes non vedesse ne un centim. Estudièc damb un avocat possibles gestions o denòncies entà evitar que Lordes siguesse era creua per excelléncia.

41

Passèren quauqui ans e Pèir non podie seguir sense saber arren de Martina, qu'auie bastit un mur impossible de trauessar. Eth ère ben decidit. Auie de besonh veir era sua cara, tornar a sénter aquera sensacion de patz en careçar es sues mans. Acabèc es déuers des sòns negòcis e premanic un viatge entà Itàlia.

Pèir caminaue lentament peth lòc a on Martina auie passat era sua enfaça. Analisèc cada cornèr en tot imaginar-se a Martina de petita en tot corrent per aqueri carrèrs. Demanèc a on viuie o a on poirie trapar-la. Non li costèc guaire comprèner es paraules dera gent. Caminèc quauqui mètres mès e aqui ère. Auie passat ans e ère cambiada. Entà Pèir ère encara mès preciòsa qu' abans. Mès, a qui cridaue?

Aqui ère, un mainatge preciós, plen de vida, en tot córrer entàs braci dera sua estimada mair. Auie era madeisha rialha qu'era e es madeishi uelhs. Pèir non poguec evitar demorar-se sense botjar guardant-se aquera scèna. Alavetz, Martina virèc eth cap e lo vedec. Eth còr se les arturèc as dus ath madeish temps. Dempús de tant de temps, encara auie ua espècia de connexion.

- Òla Pèir. Com vas?

Questions

- Non tan ben coma tu.
- Ai! Aquesta petita preciositat se ditz Pèir. Pèir da il benvenuto in questo mio amico, si chiama come te! – Pèir punèc a sa sòn pair.
- Vai a giocare con i bambini, amore!

Pèir entenec qu'auie un mainatge ara sua responsabilitat, qu'auie un ereu, ua persona a qui estimar e dar tot çò qu'auie.

Eth còr se li aumplic de jòia. Era sua vida tornaue a auer sentit.

- E ben, qué t'a semblat?
- Ei preciós, coma sa mair.
- E intelligent, e un tròç de pan. Coma sa pair.
- Perqué non m'as dit arren?
- Auia pòur, fòrça pòur. Non volia hèr-te mau un còp mès. Non volia dar-te mès trabalh e mès problèmes des que ja t'è dat.
- Problèmes? Martina t'estimi e estimarè ad aguest mainatge mès qu'ara mia vida.
- Pèir, as tot eth dret a cuedar ad aguest mainatge e a èster sa pair, mès non tornarè a hèr que cargues damb ua persona que t'a hèt tan malurós.
- Non m'as hèt malurós, es melhors ans dera mia vida les passè damb tu. Tu me tornès era vida e jo non t'exigí arren d'açò quan me maridè damb tu. Voi que tornen aguesti ans.
- Non insistisques.
- Martina, sonque demori que me guardes enes uelhs e pogues veir laguens mèn, coma hèges abans. Entà jo era nòsta istòria non s'a acabat.

Questions Generaus

1. T'a agradat era istòria der ereu? Perqué?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

44

2. Quini son es protagonistes dera istòria?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Damb quin personatge te sentes mès identificat o identificada? Des-criu-lo

.....
.....

.....
.....
.....
.....

4. Quines son es relacions que se creen entre en protagonistes?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

45

5. Cres qu'es problèmes qu'an es protagonistes les podem trapar ena societat actuan?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. **Quin ère eth lòc a on se relate era istòria?**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

46

7. **Martina mos parle de Canezei, ua ciutat en Sestrièrè Borgata. Cerca en internet informacion sus era zòna, eth lòc, es abitants e es costums.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

47

8. Cerca es fautes ortografiques que trapes en aguest paragraf. (Dètz fautes)

Es dus s'abraceren molt fort. Martina ja sabia que aqueri sentiments eren pr'amor der amor que sentie per Sebastià. S'imaginaue scenes damb eth, estimant-se, en tot caminar per ciutats iluminades damb decoracion de Nadau, premanint un viatge entà quinsevolh lòc quan mès luenh melhor. Tamben s'auie vist damb eth en tot formar ua familha, causa que jamès auie imaginat damb arrés. Non saberie díder es còps qu'a agut aqueth sòn damb aqueres scenes, mès toti aqueri sons demoraràn saubadi en ua caixa ben amagada. Sebastià ère maridat damb era sua melhor amiga, era persona mès brava qu'auie coneishut james.

48

9. Cerca en tèxte er antonim des paraules que seguissen:

- Baisha velocitat .....
- Apropar .....
- Net .....
- Arrossegar .....
- Perfeccion .....
- Tapatge .....

10. Cerca en diccionari dètz paraules des quaus desconeishes eth sòn significat.

49

1. Tot futur a un passat

1.1 Quini personatges apareishen en prumèr capítol?

.....
.....
.....
.....

1.2 Cerca en diccionari es paraules que seguissen:

50

- Excentricitat
- Etèrnament
- Fidelitat
- Madurar
- Confiança

1.3 Ja as cercat en diccionari aquestes paraules, ara escriu ua frasa damb cada ua d'eres.

.....
.....
.....

.....
.....

1.4 Explica damb es tues paraules es frases que seguissen:

- Còr nere com eth carbon
- Còr d'aur
- Trincar eth còr

51

2. Era melhor eréncia

2.1 Explica damb es tues paraules quin serie un des tòns sòns quan si-gues gran.

.....

.....

.....

52 **2.2** Restaca es frases deth tèxte damb eth sòn significat:

Era sang li comencèc a borir	Persona qu'ei prima, magra en excès
Sac de uassi	Vida sense sentiments, sense nauetats, damb monotonía
Ua vida heireda	Estat d'anma, quan ua persona se comence a enfadar

2.3 Martina ac deishèc tot per anar-se'n damb Pèir. Quin siguec eth motiu? Penses que siguec valenta?

.....

.....

2.4 Escriu ua descripcion d'ua persona celèbra, a on neishec, quina si-guec era su vida, en qué trabalhèc...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Eth saber des arbes

3.1 Mèrca ua V se penses qu'era frasa ei vertadèra e ua F s'ei faussa:

V   **F**

- Eth prumèr maridatge de Martina siguec en França
- En Sestrière Borgata se parle ua lengua minoritària semblanta ar aranés
- Practicament tota era comarca siguec convidada tath maridatge
- Pèir pretenie daurir ath mon internacionau es sòns negòcis
- Martina dauric ua botiga de mòda americana
- A Pèir e Martina les maridèc eth capelhan de Vielha

3.2 Ditz quini cambis se produsissen ena vida de Pèir e Martina.

.....

.....

.....

.....

54

4. Preparacions entà ua naua vida

4.1 Quines son es nauetats dera poblacion en aguesti moments?

.....

.....

4.2 Martina e Loïsa premaniren era inauguracion e mo'la conden. Ara ei eth tòrn torn. Escriu quines causes as de besonh entà premanir ua hèsta d'inauguracion de quinsevolh establiment.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 Ena visita de Lordes a Martina, quina ei era actitud que pren cada ua?

.....

.....

55

4.4 Qué penses dera actitud de Lordes? E dera de Martina?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

56

4.5 Cerca en tèxte un sinonim ad aquestes frases:

- Se guardèren de manèra diferenta-
- Guardada dolenta-
- Era tua hemna ei fòrça brava-

5. S'un sentiment ei fòrt, tornarà a gèsser

5.5 Mèrca ua V se penses qu'era frasa ei vertadèra e ua F s'ei faussa:

	V	F
Sebastià s'auie convertit en baile deth pòble	☐	☐
Sebastià dídec: Non cau que m'ajudes a crompar eth vestit ara mia hemna, la coneishi e sabi çò que li shaute	☐	☐
Martina venec a Sebastià un vestit nere	☐	☐
Lordes non s'entenie guaire ben damb Sebastià	☐	☐
Sebastià e Martina entrelacèren es sues mans mentre agarrauen eth vestit	☐	☐

57

5.2 Qué vò díder eth tèxte damb era frasa: ...“Aquest sac de truhes non sonque ven a treiguer-me era mia eréncia, tanben er amor dera mia vida”?

.....

.....

.....

5.3 Era expression “sac de truhes”, a qué hè referéncia?

.....

.....

5.4 Quina penses que serà era reaccion de Lordes a compdar d'aguest moment?

.....

.....

.....

.....

6.Pagarè tot cò que deui

6.1 Cerca es paraules que seguissen en saussèr:

Amor   Serada   Véner   Lutar

A	M	O	R	O	A	A
E	T	N	I	U	D	N
M	I	A	X	A	A	K
R	G	E	R	S	R	L
I	W	M	T	H	E	U
V	E	N	E	R	S	E
T	M	I	L	H	P	R
O	E	L	U	T	A	R

6.2 Escriu ua frasa damb cada ua des paraules qu'as trapat en saussèr.

.....

.....

.....

.....

.....
.....

6.3 Qué auec de hèr Martina damb es distribuidores?

.....
.....
.....
.....

7. Plans sense rendicion I

7.1 Lordes non demorèc de braci crotzadi, qué pretenie hèr damb Martina?

.....
.....
.....
.....

7.2 Qué li desapareishec dera botiga a Martina? Qué haries tu se te desapareish aquest objècte? Cres qu'es persones viuem pendentas des naues tecnologies?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7.3 Qué penses der usatge deth mobil ena poblacion adolescenta?
Escriu quate avantges e quate inconvenients der usatge deth mobil.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

62

8. Plans sense rendicion II

8.1 Explica damb es tues paraules aguesta frasa e cerca en tèxte a on a estat utilizada.

“Coma era pauma dera man”

.....
.....
.....

8.2 Cerca es vèrbs d’aguest tèxte e ditz quin ei eth sòn temps verbau

63

Non se saberie jamès com acabarie aquera istòria que comencèc damb aqueth punet. Mès aquiù ère Lordes entà dar-li fin. S’assabentèc dera notícia e pugèc rapidament entar espitau. Tot just quan entraue en correder, les vedec. Non demorèc ne ua segonda en agarrar eth telefòn mobil e immortalizar er instant mès demorat entàs tres, sigue peth motiu que sigue.

8.3 Penses qu’an actuat ben Sebastià e Martina? Rasona era tu responsa.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

8.4 **Escriu ua carta a bèra persona estimada a on li volgues arregraïr bèra causa qu a hèt per tu.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Rebellion = Solucion

9.1 **Explica damb es tues paraules eth significat d'aguestes expressions:**

Era auta cara dera moneda:

.....

.....

.....

De cap a pès:

.....

.....

.....

9.2 **Escriu dues frases a on apareishen es expressions der exercici anterior.**

.....

.....

.....

9.3 **Poderies explicar es sentiments qu'a agut Martina en tornar tara Val. Cres qu'a hèt ben? Tu qué auesses hèt?**

66

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9.4 Quin ei eth nau personatge qu'apareish en aquest capítol? Era sua actuacion damb Martina ei era corrècta?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Tan luenh e tan apròp

10.1 Quina relacion auie Martina damb era sua familia?

.....

.....

.....

10.2 Martina tostemp se referís a ua persona com era sua grana amistat, a qui? Pensa tu tanben era amistat qu'as damb bèra persona e escriu-la.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

67

11. Non finito

11.1 T'a agradat era fin dera istòria?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

68

11.2 Ara seràs tu un escrivan, escriu eth capítol 12 que dongue continui-
tat ara istòria qu' auem treballat enquia ara.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

69

II.3 Pensa ena valor dera amistat, eth respècte e er amor. Cerca en diccionari eth sòn significat e restaca-lo damb un personatge que creigues que represente aguesta valor.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

70

II.4 Quin capítol t’a agradat mès? Explica perquè.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

71

11.5 T'agradarie èster bèth personatge des qu'an apareishut? Quin series?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

72

11.6 Cres qu'er egoïsme e era enveja son sentiments qu'apareishen en tèxte? Rasona era tua responsa.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

11.7 Escriu cinc causes que cres que Martina non a hèt ben e cinc a on penses qu'a actuat corrèctament.

.....
.....
.....
.....
.....

73

11.8 Escriu ua auta fin entada aguesta istòria.

.....
.....
.....
.....
.....

